

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΤΟΜΟΣ 39, ΤΕΥΧΟΣ 115, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2022

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΠΙΤΙΜΟΙ ΠΡΟΕΔΡΟΙ ΤΗΣ ΕΦΕ

† ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΑΤΣΟΣ – ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
† ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΝΕΛΟΠΟΥΛΟΣ – ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ
† ΙΩΑΝΝΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ – ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΣ
† ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ – ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΣ
† ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΣ – ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΣ
† ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ – ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΣ

***

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΤΑΣΙΟΣ, ΕΘΝ.ΜΕΤΣ.ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΦΕ

ΠΕΤΡΟΣ ΓΕΜΤΟΣ: ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗΣ: ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ: ΤΑΜΙΑΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΜΑΡΑΓΓΙΑΝΟΥ – ΜΕΛΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΣΙΟΣ – ΜΕΛΟΣ
ΜΑΡΙΑ ΒΕΝΕΤΗ – ΜΕΛΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

ΑΝΑΠΟΛΙΤΑΝΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ)
ΑΝΔΡΟΥΛΙΔΑΚΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΚΡΗΤΗΣ)
ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝ. ΙΩΑΝ/ΝΩΝ)
ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΙΩΑΝ/ΝΩΝ)
ΑΡΓΥΡΑΚΗ ΡΕΓΓΙΝΑ (ΚΑΘΗΓ. ΑΣΚ ΤΕΧΝΩΝ ΠΑΝΕΠ.ΘΕΣ/ΚΗΣ)
ΑΥΓΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ)
ΒΙΡΒΙΔΑΚΗΣ ΣΤΕΛΙΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΓΕΜΤΟΣ ΠΕΤΡΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΘΡΑΚΗΣ)
ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ ΝΕΝΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ)
ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ ΝΙΚΟΛΙΤΣΑ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΓΙΑΝΝΑΡΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠ.)
ΓΛΥΚΟΦΥΔΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΔΕΛΗΒΟΓΙΑΤΖΗΣ ΣΩΚΡΑΤΗΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ)
ΔΕΛΗΓΙΩΡΓΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ)
ΔΕΛΛΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΠΑΤΡΩΝ)
ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΜΙΧΑΗΛ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΔΡΑΓΩΝΑ-ΜΟΝΑΧΟΥ ΜΥΡΤΩ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ)
ΔΡΟΣΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ)
ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΕΝΗ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΑΙΓΑΙΟΥ)
ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΑ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ)
ΚΑΛΔΗΣ ΒΥΡΩΝ (ΚΑΘΗΓ. ΕΘΝ. ΜΕΤΣ. ΠΟΛ/ΧΝΕΙΟΥ)
ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΥ ΕΛΕΝΗ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ)
ΚΑΡΑΣΜΑΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΕΘΝ. ΜΕΤΣ. ΠΟΛ/ΧΝΕΙΟΥ)
ΚΑΡΑΦΥΛΛΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ)
ΚΑΛΦΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ)
ΚΟΥΤΟΥΓΚΟΣ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ (ΚΑΘΗΓ. ΕΘ. ΜΕΤΣ. ΠΟΛ/ΧΝΕΙΟΥ)
ΚΩΣΤΑΡΑΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΛΑΜΠΡΕΛΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠ.)
ΛΕΜΠΕΝΤΕΦ ΑΝΔΡΕΑΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΚΡΗΤΗΣ)

ΜΑΓΓΙΝΗ ΓΚΟΛΦΩ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ)
ΜΑΝΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ (ΚΑΘΗΓ. ΔΗΜΟΚΡ. ΠΑΝ. ΘΡΑΚΗΣ)
ΜΑΡΑΓΓΙΑΝΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΜΑΡΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ)
ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ)
ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΠΑΤΡΩΝ)
ΜΠΙΤΣΑΚΗΣ ΕΥΤΥΧΙΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ)
ΜΠΕΓΖΟΣ ΜΑΡΙΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΜΠΟΥΓΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΝΟΥΤΣΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΙΩΑ/ΝΩΝ)
ΞΗΡΟΠΑΪΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ (ΑΣΚ ΤΕΧΝΩΝ- ΑΘΗΝΑ)
ΠΑΝΤΑΖΑΚΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΠΑΠΑΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠΙΣΤ. ΚΥΠΡΟΥ)
ΠΑΤΕΛΗ ΙΩΛΗ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΠΑΤΡΩΝ)
ΠΕΛΕΓΡΙΝΗΣ ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΠΕΝΤΖΟΠΟΥΛΟΥ ΤΕΡΕΖΑ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ)
ΠΕΤΣΙΟΣ ΚΩΣΤΑΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΙΩΑΝ/ΝΩΝ)
ΠΟΛΙΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΠΡΕΛΟΡΕΝΤΖΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΚΡΗΤΗΣ)
ΡΩΜΑΝΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΑΙΓΑΙΟΥ)
ΣΚΟΥΤΕΡΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΣΤΡΑΓΓΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠ.)
ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ ΑΡΗΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ)
ΣΦΕΝΔΟΝΗ ΔΗΜΗΤΡΑ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ)
ΤΑΤΛΑ ΕΛΕΝΗ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΔΥΤ. ΑΤΤΙΚΗΣ)
ΤΕΖΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ)
ΤΕΡΕΖΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΠΑΤΡΩΝ)
ΤΖΑΒΑΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΚΡΗΤΗΣ)
ΤΣΙΝΟΡΕΜΑ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΚΡΗΤΗΣ)
ΦΑΡΑΚΛΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠ.)
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ ΠΑΥΛΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΧΡΟΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΨΥΛΛΟΣ ΣΤΑΘΗΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ)
ΨΗΜΜΕΝΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ (ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠ. ΙΩΑΝ/ΝΩΝ)

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: ΚΑΘΗΓ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΝΔΡΟΥΛΙΔΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΒΟΥΔΟΥΡΗ ΣΟΦΙΑ
ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΘΕΟΧΑΡΙΔΗΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ
ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ ΚΛΕΙΤΟΣ
ΚΑΛΟΓΕΡΑΚΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΥ ΕΛΕΝΗ

ΜΑΓΓΙΝΗ ΓΚΟΛΦΩ
ΜΑΡΑΓΓΙΑΝΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
ΜΙΝΕΒΑ ΣΙΛΒΙΑ
ΝΤΑΒΟΥ ΜΠΕΤΙΝΑ
ΠΕΤΣΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΠΛΕΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΤΕΡΕΖΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ
ΧΡΙΣΤΙΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Η δημοσίευση μελετών και άρθρων στην Ελληνική Φιλοσοφική Επιθεώρηση δεν υποδηλώνει την αποδοχή των γνώμών του συγγραφέα, ο οποίος εκ των πραγμάτων έχει την ευθύνη για τα όσα γράφει

GREEK PHILOSOPHICAL REVIEW
PUBLISHED BY THE GREEK PHILOSOPHICAL SOCIETY
5 SIMONIDOU STR., 174 56 ALIMOS - GREECE

The Greek Philosophical Review is the scientific journal of the Greek Philosophical Society. Since 1984 it is published regularly, three (3) times per year, being the oldest and the most prominent philosophical journal in Greece. It addresses itself to researchers and thinkers, whether they live in Greece or abroad. It embraces all philosophical movements and promotes works from philosophy, humanities and social sciences. Faithful to the principles of intellectual pluralism laid down in the Society's Constitution, its purpose is to unify the philosophical forces in Greece and abroad. Its aspiration is to provide a forum for these forces. For 40 years the Greek Philosophical Review has been the genuine expression of Greek philosophical thought.

Submissions

The Journal accepts scientific papers, short essays, research notes and projects, book reviews and miscellaneous other works. Papers (scientific publications) are subject to **double blind peer review**.

Guidance to the authors

Primary language of the Journal is Greek. The Journal also accepts important manuscripts in English and French language. All works will be originals. The authors are solely responsible for the linguistic form and the content of their work. All submissions should be sent via email.

Charges

Annual subscriptions for individuals in the EU is €40 EUR; outside the EU and organisations: €50 EUR. Works with DOI: €70 EUR; peer reviewed manuscripts with DOI: €150 EUR.

Intellectual property

Reviewed and published scientific papers and other works with DOI are published under Creative Commons (CC) licence. All other works are subject to © Copyright that belongs to the Greek Philosophical Review.

Research ethics

The Journal is taking all reasonable steps to identify and prevent the publication of papers where research misconduct has occurred.

Confidentiality

The Greek Philosophical Review recognises the importance of personal data, hence considers their protection and preservation to be of utmost importance, taking all necessary technical measures and observing the applicable legislation.

Publication details

Greek Philosophical Review, Triannual Scientific Journal.

Director:

Prof. Konstantinos Boudouris

Editorial and Publication Committee

Androulidakis Konstantinos

Boudouri Sophia

Christias Panagiotis

Davou Bettina

Dimitrakopoulos Konstantinos

Ioannides Kleitos

Kalogerakos Ioannis

Kalokairinou Eleni

Maggini Gkolfo

Maraggianou Evangelia

Mineva Silvia

Petsios Konstantinos

Pleios Georgios

Terezis Christos

Theocharides Soteris

Voudouris Ioannis

Correspondence:

Prof. Konstantinos Boudouris

Greek Philosophical Review

Simonidou 5, 17456 Alimos, Hellas

E: info@philosophia.org.gr

W: philosophia.org.gr

DOI: 10.57587/GPR

ISSN: 1105-8978

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΛΕΤΕΣ

ΝΙΚΗ-ΧΑΡΑ ΜΠΑΝΑΚΟΥ – ΕΥΔΟΞΙΑ ΔΕΛΛΗ: ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ	3
ΙΩΑΝΝΗ Ν. ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΛΑΣΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗ ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑ: ΜΙΑ ΡΙΖΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ «ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ»	6
ΣΩΤΗΡΗ ΘΕΟΧΑΡΙΔΗ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΗ ΒΟΥΔΟΥΡΗ Η ΥΠΑΡΞΗ ΣΤΟΝ ΕΓΚΛΕΙΣΜΟ: ΜΙΑ ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΣΤΑ ΣΥΜΒΑΝΤΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	19
ΝΙΚΟΥ ΜΑΚΡΗ: ΚΕΝΟ ΚΑΙ ΚΕΝΟΤΗΤΑ, ΠΛΗΡΩΜΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	39
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΜΕΛΙΔΩΝΗ: Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΟΥ ΝΟΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΣΤΟΝ MERLEAU-PONTY ΚΑΙ ΣΤΟΝ LEVI-STRAUSS	49
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΗ: Η ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ ΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ	59

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΛΟΓΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ: ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΓΕΩΡΓΟΒΑΣΙΛΗΣ

Νίκος Μακρής:

Δημοσθένη Γεωργοβασίλη, *Ομολογία, Αναγνώσεις, Αμφισβητήσεις, Αναφορές, Ανέκδοτα φιλοσόφων και στοχαστών, Θεατρικός λόγος, Ομολογία, κ.α.*

80

Πέτρος Φαραντάκης:

Θανάση Σακελλαριάδη, «*Ψυχής πείρατα*». *Στα μονοπάτια της συνείδησης*, Gutenberg, Αθήνα, 2020, σελ. 219

83

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Περιοδικό Επιστροφή,

International Journal of Professional Ethics in Philosophy and Education.
Studies and Practices

92

Αθηναϊκά βραδινά

Φιλοσοφικών συζητήσεων και αναζητήσεων

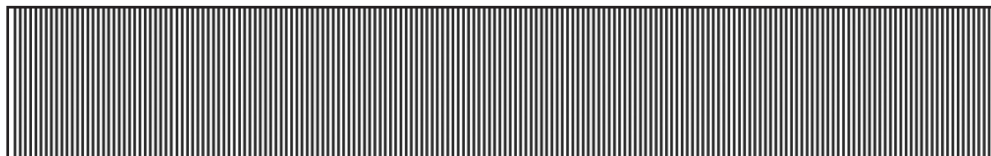
93

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΣΤΗΝ ΕΦΕ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

94

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΕΛΑΒΕ Η ΕΦΕ

96

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΛΟΓΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ: ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΓΕΩΡΓΟΒΑΣΙΛΗΣ

Δημοσθένη Γεωργοβασίλη, *Ομολογία, Αναγνώσεις, Αμφισβητήσεις, Αναφορές, Ανέκδοτα φιλοσόφων και στοχαστών, Θεατρικός λόγος, Ομολογία, κ.α., Εκδόσεις Δρόμων, 2020-2022.*

Τα τελευταία βιβλία του Δημοσθένη Γεωργοβασίλη αποκαλύπτουν με θαυμαστό τρόπο τη σχέση του λογίου με το στοχαστή, κάτι που δεν συναντάμε πάντα στο έργο πολλών λογίων. Με το συγγραφέα ο οποίος την τελευταία διετία δημοσιεύει απέραντο όγκο άρθρων και δοκιμίων του εγκατεσπαρμένων σε περιοδικά και εφημερίδες (*ΕΦΕ, Πολιτικά Θέματα, Ιστιαία, Ρίζα, Νέα Παιδεία, Η Καθημερινή, Το Βήμα κ.α.*), διαπιστώνουμε κάτι σπάνιο. Η πολυμαθία εκδιδάσκει νόον, σε αντίθεση με την άποψη του Ηρακλείτου.

Ας αναφέρουμε, πριν εγκύψουμε έστω και σύντομα, πως ο Δημοσθένης Γεωργοβασίλης έχει ένα πλούσιο παρελθόν και εμπειρίες ως φιλοσοφημένος παιδαγωγός, ως λεξικογράφος, ως διδάκτωρ Γερμανικού Πανεπιστημίου, ως συγγραφέας βιβλίων σχετικών με τη φιλοσοφία της παιδείας, ως μεταφραστής επίσης κλασικών έργων τόσο της λατινικής γραμματείας όσο και της γερμανικής, όπως και των Προσωκρατικών. Πλούσιο έργο το οποίο καταστέφεται με τις τελευταίες δημοσιεύσεις-αναδημοσιεύσεις κειμένων δημοσιευμένων σε πλήθος περιοδικών και εφημερίδων.

Θα εχρειάζετο όντως τόμος ολόκληρος, αφιερωμένος στο έργο του λογίου και στοχαστή, αλλά στο σύντομο σημειώμά μας περιοριζόμαστε στο ουσιώδες το οποίο “κατακλύζει” κάθε σελίδα του επιβλητικού του έργου.

Ο λόγιος δεν είναι απλά πολυμαθής, αλλά μελετητής που ερευνά σημαντικές προσωπικότητες, το έργο τους και τη συνεισφορά του. Δεδομένου μάλιστα ότι το έργο του είναι ευρύτατο καθόσον διαλαμβάνει θέματα ποικίλων τομέων άθλησης του πνεύματος, κατοπτρίζει τον ίδιο το δημιουργό και προβληματίζο-

ντας ταυτόχρονα με την “εισβολή” της προσωπικής του σκέψης, η οποία προβαίνει σε εκτιμήσεις και σχολιάζει δημιουργικά.

Είναι εκπληκτική και η αναφορά των θεμάτων όπως και των πνευματικών δημιουργών και εντυπωσιακή η ματιά του συγγραφέα: Θέματα φιλοσοφίας, Ηθικής, Παιδείας, Παιδαγωγικών, Λογοτεχνίας, Τέχνης, Ιδεολογίας, Ιστορικής Συνείδησης, Ειρήνης και Πολέμου, Θεατρικού Λόγου, Αναγνώσεων και βιβλιοκρισιών, κ.ο.κ., αναπτύσσονται με σφύζοντα παλμό, με βαθιά γνώση των μηνυμάτων τους, με κριτική ματιά που αγκαλιάζει τόσο τους δημιουργούς όσο και το πνεύμα της εποχής. Δεν αρκεί όμως αυτό. Η ματιά του δοκιμογράφου-αρθρογράφου, πλουμισμένη με θαυμαστή χρήση της γλώσσας και εντυπωσιακές προσωπικές θεωρήσεις, προδίδει σπάνια παιδαγωγική διάθεση και γνώση με παρηρησία και ειρηνικό σθένος.

Περιοριζόμαστε ενδεικτικά σε ορισμένα θέματα τα οποία διαδηλώνουν τη σχέση του στοχασμού με καταστάσεις ψυχής, τα οποία δύσκολα αγγίζονται απ’ την τρέχουσα σκέψη: Λογοτεχνία και Νوستαλγία, Μελαγχολία, Ανία, Οκνηρία, Ναρκισσισμός, Μатаιοδοξία, Ανεκτικότητα, Μισαλλοδοξία, Φιλοσοφία της Πολιτικής και Ιδεολογίες, κ.α. Πρόκειται για όντως δύσκολα και γοητευτικά θέματα που απασχολούν πολλούς αλλά που από λίγους προσεγγίζονται με γνώση και περίσκεψη. Η ευφυής διαπλοκή φιλοσοφίας, λογοτεχνίας, ευρύτερου στοχασμού, τέχνης και παιδαγωγίας δρασκελίζει τα όρια της απλής θεωρίας και αποκαλύπτει την εγγύτητα του θεωρού, του στοχαστή με μαρτυρίες ζωής, πέρα από ιστορικές αναφορές.

Αποκαλύπτονται έτσι τα ριζώματα του ανθρωπίνως υπάρχειν και η έρευνα του στοχαστή στρέφεται σε βασικούς παράγοντες οι οποίοι δεν είναι απλά θεσμικές επιτεύξεις, αλλά βασικοί τρόποι ζωής, προσωπικής, διαπροσωπικής, κοινωνικής. Ήδη, προβάλλει η βαρβαρότητα, το δημοκρατικό πολίτευμα, ο ολοκληρωτισμός, οι αρχές του διαφωτισμού που είναι ενίοτε καθαρές αλλά και αμφισβητήσιμες.

Ο στοχαστής κινείται με άνεση σε χώρους πολιτικής ψυχολογίας και κοινωνικοποίησης, σε θεωρίες γνωστών πολιτικών φιλοσόφων, εισδύοντας έτσι σε μυστικές πτυχές του έργου κοινωνικών αναμορφωτών και φιλοσόφων, σε παγίδες που ο ίδιος ο άνθρωπος στήνει στον εαυτό του, στις μύχιες σχέσεις κράτους και παρακράτους, μεταρρύθμισης και ιδεολογικοποίησης, προόδου και συντήρησης, ύβρης και κάθαρσης.

Εντύπωση δημιουργεί ο τρόπος με τον οποίο ο Δημοσθένης Γεωργοβασίλης διασυνδέει τις γνωστές πολιτισμικές αξίες με το μέγα ερώτημα της παιδείας, της

αγωγής, της μάθησης, της κυβερνητικής παιδαγωγικής, φωτίζοντας έτσι τον τρόπο με τον οποίο το παιδαγωγικό του ένστικτο συνδέεται με το στοχασμό.

Δεν απαιτείται μνεία μεγάλων φιλοσόφων και στοχαστών, λογοτεχνών και κοινωνικών αναμορφωτών, ποιητών κ.ο.κ. τους οποίους ο στοχαστής επικαλείται με γνώση και συγκεκριμένο τρόπο και όχι γενικά και αόριστα. Πολλοί τους αναφέρουν σε σπουδές τους, αλλά στη συγκεκριμένη περίπτωση “διεισδύει”, κάτι που συνιστά το ουσιώδες αυτής της εντυπωσιακής σύνθεσης, επειδή, παρά τον αποσπασματικό χαρακτήρα της απέραντης θεματικής, αποκαλύπτεται όχι μόνο το ύφος της γραφής, αλλά και η στοχαστική διάθεση. Αυτό είναι νομίζω το ουσιώδες. Η ανάδυση και ανάδειξη των μορφών της πνευματικής δημιουργίας που είναι ταυτόχρονα δυνητικές καταστάσεις της ψυχής όλων μας. Άλλως δεν έχει κανένα νόημα η αναστροφή μας με τον πνευματικό μόχθο αιώνων και εποχών.

Ίσως συνολική θεώρηση ενός πολύπλευρου και εντυπωσιακού έργου αδικεί το πνεύμα του, αλλά υπάρχει κάτι το οποίο αναδύεται, κάτι που βεβαιώνει ό,τι σημειώσαμε στην αρχή αυτού του σύντομου πονήματος. Εννοούμε τη στοχαστική εμπνοή του Δ. Γεωργοβασίλη η οποία κατατίθεται σε κάθε σελίδα του πολύπτυχου και πολύτομου έργου του.

Ο λόγιος που στοχάζεται, που μελετάει με πάθος τόσο πεδία εκδίπλωσης της πνευματικής προσπάθειας αφυπνίζει, υποψιάζει δημιουργικά και προσφέρει εναύσματα του τρόπου με τον οποίο πολιτεύεται η ανθρώπινη φύση. Είναι μία σημαντική παράμετρος την οποία δεν προσφέρει μία επιμέρους επίτευξη ή προσπάθεια. Μας την προσφέρει η πανοραμική ματιά-θεώρηση και αυτό αποτελεί σημαντικότερη προσφορά του έργου του λογίου-στοχαστή μας.

ΝΙΚΟΣ ΜΑΚΡΗΣ
ΔΡ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ
ΑΘΗΝΑ

※ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ είναι επιστημονικό σωματείο χωρίς κερδοσκοπικούς σκοπούς. Αποβλέπει στη συνένωση των ελληνικών φιλοσοφικών δυνάμεων και στην καλλιέργεια και στην προβολή της φιλοσοφίας στον ελληνικό και στο διεθνή χώρο. Ως τακτικά μέλη της Ελληνικής Φιλοσοφικής Εταιρείας γίνονται δεκτοί Έλληνες που έχουν Διδακτορικό Δίπλωμα και επιδίδονται στον φιλοσοφικό στοχασμό και γενικότερα εκδηλώνουν έμπρακτο ενδιαφέρον για τη φιλοσοφία. Η εγγραφή νέων μελών γίνεται ύστερα από υποβολή αίτησης του ενδιαφερομένου, με πρόταση του Διοικητικού Συμβουλίου της Ελληνικής Φιλοσοφικής Εταιρείας και μετά από σχετική έγκριση της Γενικής Συνέλευσης των μελών της.

※ Η Ελληνική Φιλοσοφική Επιθεώρηση είναι το επιστημονικό περιοδικό της Ελληνικής Φιλοσοφικής Εταιρείας. Εκδίδεται τρεις (3) φορές το χρόνο, αδιάλειπτα από το 1984. Αποτελεί το αρχαιότερο και το πιο σημαντικό φιλοσοφικό περιοδικό της Ελλάδος. Απευθύνεται προς όλους ερευνητές και στοχαστές, είτε αυτοί ζουν στην Ελλάδα ή αυτοί διαμένουν στο εξωτερικό. Η προσπάθεια της είναι ενωτική και οι ορίζοντές της ανοιχτοί. Αγκαλιάζει ισότιμα όλα τα φιλοσοφικά ρεύματα και κινήματα και προωθεί δημοσιεύσεις στους κλάδους της φιλοσοφίας των ανθρωπιστικών και των κοινωνικών επιστημών. Πιστή στις αρχές του πνευματικού πλουραλισμού, που υπαγορεύονται από το ίδιο το Καταστατικό της Εταιρείας, η έκδοση έχει ως στόχο τη συνένωση όλων των ελληνικών φιλοσοφικών δυνάμεων και ταυτόχρονα την καλλιέργεια και την προβολή της ελληνικής φιλοσοφίας στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Εδώ και 40 χρόνια η Ελληνική Φιλοσοφική Επιθεώρηση αποτελεί τη γνήσια έκφραση του ζωντανού ελληνικού φιλοσοφικού στοχασμού.

Δημοσιεύσεις

Το περιοδικό δέχεται επιστημονικές δημοσιεύσεις, δοκίμια, ερευνητικά σημειώματα και πορίσματα, βιβλιοκρισίες και άλλα έργα. Η επιστημονική δημοσίευση υπόκειται σε διπλή ανώνυμη κρίση από ειδικούς (double blind peer review).

Οδηγίες για τους συγγραφείς

Η κύρια γλώσσα του Περιοδικού είναι η Ελληνική. Το Περιοδικό δέχεται επίσης σημαίνουσες επιστημονικές δημοσιεύσεις στην αγγλική και στη γαλλική γλώσσα. Όλα τα έργα πρέπει να είναι πρωτότυπα. Την ευθύνη της γλωσσικής μορφής και του περιεχομένου των κειμένων έχουν αποκλειστικά και μόνο οι συγγραφείς. Όλες οι εργασίες πρέπει να αποστέλλονται μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (email) στη Γραμματεία του Περιοδικού.

Χρεώσεις

Αξία συνδρομής: Ελλάδα €30 ευρώ, ΕΕ €40 ευρώ, εκτός ΕΕ €50 ευρώ, οργανισμοί €50 ευρώ. Δημοσίευση έργων μόνο με DOI €70 ευρώ και αξιολογημένης επιστημονικής εργασίας με DOI €150 ευρώ.

Πνευματική ιδιοκτησία

Οι δημοσιευμένες επιστημονικές εργασίες, καθώς και άλλα έργα για τα οποία έχει εκδοθεί DOI, διαθέτουν άδεια Creative Commons. Η πνευματική ιδιοκτησία για τις λοιπές δημοσιεύσεις (το © Copyright) ανήκει στην Ελληνική Φιλοσοφική Επιθεώρηση.

Δεοντολογία της έρευνας

Το περιοδικό λαμβάνει όλα τα εύλογα μέτρα για να εντοπίσει και να αποτρέψει τη δημοσίευση έργων για τις οποίες έχει διαπιστωθεί παράτυπη συμπεριφορά.

Διεύθυνση

Καθηγητής Κωνσταντίνος Βουδούρης

Διευθυντής συντάξεως της ΕΦΕ

Σιμωνίδου 5, 17456 Άλιμος, Ελλάς.

Ηλεκτρονική επικοινωνία της ΕΦΕ και του Περιοδικού: info@philosophia.org.gr

ιστότοπος: www.philosophia.org.gr

DOI: 10.57587/GPR

Αναλυτικά οι λεπτομέρειες στην ιστοσελίδα: www.philosophia.org.gr